

**İSVİÇRE FEDERAL MAHKEMESİNİN VASIYETİN GERİ
ALINMASINA YÖNELİK VASIYETİN DE GERİ ALINMASINA
DAİR (BGE 144 III 81) SAYILI KARARI**

***Swiss Federal Court Decision (BGE 144 III 81) On The Revocation Of a
Will to Revoke The Will***

Mustafa Fadıl YILDIRIM*

Özet

Ölüme bağlı tasarruflardan vasiyetnameler, vasiyetçinin, ilke olarak ölümine kadar serbestçe irade açıklamasını geri alabileceği hukuki işlemlerdir. Geri alınan vasiyet de geri alınabilir. Geri alma işleminin de geri alınması halinde, geçmişte gerçekleşen ilk hukuki işlemin kendiliğinden sıhhat kazanıp kazanmayacağı Türk ve İsviçre hukukundaki önemli tartışmalardan birisidir. Bu çalışmada İsviçre Federal Mahkemesinin yeni tarihli bir kararı eşliğinde konu kapsamlı bir biçimde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ölüme Bağlı Tasarruf, Vasiyetname, Vasiyetin Geri Alınması

Abstract

Testamentums are legal proceedings in which the testator can, in principle, withdraw the declaration of will freely until his death. A will that has been revoked can also be revoked. It is one of the important debates in Turkish and Swiss law whether the first legal action that took place in the past will automatically gain validity if the withdrawal process is also withdrawn. In this study, the subject has been dealt with in a comprehensive manner, accompanied by a recent decision of the Swiss Federal Court.

Keywords: *Disposition Mortis Causa, Testamentum, Revocation of Will*

* Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, Ankara,
e-posta: mfadil.yildirim@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1626-1523.

GİRİŞ

Ölüme bağlı hukuki işlemler, gerçek kişilerin ölüm ile sona erecek hayatlarından sonra intikale elverişli mal varlığı ve diğer özel hukuk ilişkilerinin akıbetini tayin etmek için ölümden sonra hüküm ifade etmek üzere hukuk âlemine çıkardığı işlemlerdir. Ölüm olayı ile hukuki işlem öylesine kaynaşmıştır ki, ölüm işlemin hüküm ve sonuç doğurmasının hem zorunlu bir şartı (conditio sine qua non) hem de sebebidir (causa).

Ölüme bağlı hukuki işlemler, çoğu kez kişinin serbestçe ölünceye kadar değiştirme ve geri alma imkânının bulunduğu vasiyetnameler şeklinde tecelli edebileceği gibi, değiştirme ve geri almanın nispeten zorlaştırıldığı miras sözleşmeleri şeklinde de tezahür edebilir. İsviçre Federal Mahkemesi kararına konu olan olayda, vasiyetname şeklinde hukuk âlemine çıkan bir hukuki işlemin geri alınmasına dair bir diğer vasiyetin düzenlendiği ve fakat bunun imhası halinde ortaya çıkan durumun karara bağlandığı görülmektedir¹.

İsviçre Federal Mahkemesi kararları, Türk Medeni Kanunun kaynağı durumundaki İsviçre Medeni Kanununun uygulanmasını göstermesi bakımından 743 sayılı Kanun döneminde olduğu gibi en azından esaslı bir değişikliğe uğratılmayan 4721 sayılı Kanun hükümleri açısından hala önemli bir yardımcı hukuk kaynağı konumundadır (TMK. m. 1). Söz konusu kararın hukuk uygulayıcılarına tanıtılmasının, hukukun doğru bir biçimde uygulanmasına önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmiştir.

I. KARARA KONU OLAY

Karara konu olayda AA ve BA'nın 30 Temmuz 2010 tarihinde vefat eden DA'nın oğullarıdır. C ise daha önce DA'nın evlilik dışı yaşam birlikteliği yaptığı partneridir. C, DA'nın ölümünden sonra onun kanuni mirasçısı durumundaki AA ve BA'dan 10 milyon İsviçre Frangı tutarındaki vasiyetinin yerine getirilmesini, yani kendisine 10 milyon frank verilmesini talep etmiştir. C bu talebini, DA'nın 14 Ocak 2008 ile 27 Haziran 2010 tarihleri arasında kaleme alınan bir dizi vasiyetnameye dayandırmıştır.

Yargılama esnasında mahkemelerce şu tespitlerin de yapıldığı görülmektedir: 7 Kasım 2008 tarihli ilk vasiyetnamenin üç nolu bendinde

¹ Kararla ilgili bir başka değerlendirme için bkz., Wolf, S./Berger, C., Die Privatrechtliche Rechtsprechung des Bundesgerichts im Jahr 2018, ZBJV 155/2019, s. 270 vd.. Bir vasiyetnamede yer alan ifadelerden bazılarının üstünün çizilmesi, içeriğinin tespitinin imkansız hale getirilmesi de yok etme anlamındadır, Bkz., BGE 116 II 411 vd..

“önceki eşim E.A’ya 20.000.000 İsviçre Frangı ve hali hazırda yaşamımı paylaştığım (lebenspartner) C’ye ise 10.000.000 İsviçre frangı tutarında para verilmesini arzu ediyorum (ki bu iki meblağ, net malvarlığımın en fazla yüzde onuna kadar yerine getirilsin).

17 Mart 2010 tarihli ve yalnızca bir fotokopiden ibaret² diğer bir vasiyetnamesinin 3.2 bendinde de “Bayan C’ye, miras bırakanın ölümünden sonra beş yıl süre ile aylık 15.000 İsviçre Frangı verilsin. Bu süre içinde ayrıca onun kızı F’ye aylık 5.000 Frank (yatılı okul giderleri, eğitim ücretleri vs. için) verilsin. Bu ödemeler kızı F’ye düzenli olarak eğitim hayatını sürdürdüğü sürece yapılınsın ta ki 26. Yaş gününe kadar” denilmiştir.

17 Mart 2010 tarihli vasiyetnamenin “önceki tasarruflarla ilişki” başlığını taşıyan 7 no’lu bendinde ise “bu vasiyetname daha önce yapılmış olan tüm vasiyetnamelerin ve onlara yapılan eklerin yerine kaim olacaktır” ifadesi yer almaktadır.

17 Mart 2010 tarihli vasiyetnamenin düzenlenmesinden sonra yapılan bir vasiyetname ise 27 Haziran 2010 tarihini içermekte ve asıl nüshası olmaksızın yalnızca bir fotokopiden ibaret haldedir. Bu vasiyetnamede, 17 Mart 2010 tarihli vasiyetnamenin 3.2 ve 5. bentlerine ekler yapılmıştır. Eklemeler ile Bayan C’nin en geç 15 Nisan 2015 tarihine kadar aylık ödemeleri alabilmesi arzusuna yer verilmiştir.

6 Haziran 2011 tarihinde C, miras bırakanın iki oğlu davalı olarak göstererek 10 milyon franklık vasiyetin yerine getirilmesinden müteselsil olarak sorumlu oldukları iddiasıyla Meilen Yerel Mahkemesinde dava açmıştır. Temerrüt tarihinden itibaren faiz ödenmesi talebi de bu dava dilekçesinde yer almıştır. C’nin iddiasına göre, miras bırakan 17 Mart 2010

² Somut olaydaki gibi, bir orijinal vasiyetname bir de fotokopiden ibaret belge var ise, bunlar arasındaki ilişkide şüphe halinde hangisine öncelik tanınacağı konusunda yasal bir düzenleme olmadığı gibi Federal Mahkemece de daha önce böyle bir olay hakkında verilmiş karar da bulunmamaktadır. Bu sorun, fotokopi imkânlarının geliştiği ve sahte belge üretmenin oldukça kolaylaştığı günümüzde özel bir önem kazanmıştır. Burada ispat hukukunun kuralları devreye alınmalıdır. Vasiyetnameye özel bir ilgi gösterildiği, daha özenli muhafaza edildiği hayatın genel tecrübelerindedir. Bu sebeple, vasiyetnamenin geri dönme amacıyla yok edildiğini ispat külfeti, bunu iddia eden tarafta olmalıdır. Bir diğer husus, vasiyetin, kaza sonucu yok olduğu veya üçüncü bir kişi tarafından yok edildiği vakiasına nazaran, bizzat vasiyette bulunan tarafından yok edilmiş olduğu şeklindeki iddianın hayatın gerçeklerine daha uygun düşüğüdür. Ayrıca bkz., Eitel, P., Der letzte Wille des Erblassers – Notizen zu aktuellen Entwicklungen, in: Der Mensch Als Mass, Festschrift für Peter Breitschmid, Zürich, 2019, s. 271-288, 276.

tarihli vasiyetnamesini yırtmak ve yok etmek suretiyle söz konusu vasiyetini geri almış ve bu suretle önceki vasiyetname canlanmıştır. Bu düşünceye iştirak eden AA ve BA, yırtılan vasiyetname ile önceki vasiyetin canlanmadığını ileri sürerek söz konusu vasiyetin yerine getirilmesine imkân olmadığını ileri sürmüşlerdir.

II. İLK DERECE MAHKEMESİ İLE İSTİNAF MAHKEMESİNİN KARARLARI

Yerel Mahkeme, davayı 3 Kasım 2016 tarihli kararıyla reddetmiş; C, Zürih Kantonu İstinaf Mahkemesine başvurmuştur. İstinaf mahkemesi davayı faiz talebinin başlangıç tarihi dışında kabul etmiştir.

Bu karar üzerine AA ve BA davayı Federal Mahkeme nezdine taşımışlar, istinaf mahkemesince verilen kararın kaldırılması ve davanın ilk derece mahkemesine iadesini talep etmişlerdir. Bayan C ise, söz konusu temyiz başvurusunun reddi ile istinaf mahkemesince verilen kararın onanmasını talep etmiştir.

Yüksek mahkeme duruşmasız olarak davayı görmüş ve Bayan C'nin talebini reddetmiştir. Yüksek mahkemenin kararın gerekçesinde şu hukuki kanıtlara (Erwaegung) dayandığı görülmektedir³:

III. FEDERAL MAHKEMENİN KARARINI DAYANDIRDIĞI GEREKÇELER

Federal Mahkemenin öncelikle gerekçede, temyiz başvurusuna konu kararın Federal Mahkemenin doğru dairesine yapıldığını ve dava konusunun değerinin temyiz sınırları içerisinde kaldığı (Erw. 1) belirtilmekte, daha sonra İstinaf Mahkemesi (Zürich Kantonal Obergericht) kararında belirtilen gerekçelerielealmaktadır. Bukarardabazı olgularınaçıklığakavuşturulmaksızın eksik inceleme yapılarak karar verildiği değerlendirilmesinde bulunmaktadır. Özellikle 17 Mart 2010 (27 Haziran 2010'da yapılan eklemelerle) tarihli ve elde yalnızca fotokopisi bulunan belgenin vasiyetname yapma iradesini (Testierwille) içerip içermediğinin araştırılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bu amaçla, söz konusu yönlerin incelenerek yeni bir karar verilmesi amacıyla

³ Resmi Külliyatta yayımlanan metinde, kararın ilk iki gerekçesine yer verilmemiştir. Bu gerekçelere, internet ortamında kararın künyesi olan "5A_412/2017 vom 8. Januar 2018" anahtar sözcükler yardımıyla erişilebilir. Ayrıca bkz., Dal Molin-Kränzlin, A., Wo (k)ein Wille ist, da ist (k)ein Widerruf, Urteilsbesprechung BGE 144 III 81, 5A_412/2017, successio 2019, s. 49-55.

İstinaf Mahkemesinin Kararı bozulmuş ve yerel mahkemeye gönderilmiştir.

Kararın gerekçeleri en genel hatlarıyla değerlendirildiğinde karşımıza, miras hukukunun irade açıklamalarının yorumun son derece büyük önem taşıdığı, sıkı şekil ve ispat kuralları ile örülü bir alan olduğu gerçeği çıkmaktadır. Gerçekten de miras hukuku alanı irade serbestisinin değil; kamusal yanların ağır bastığı sınırlı sayı ve tipe bağlılık ilkelerinin hâkim olduğu bir hukuk alanıdır. Ölümüne bağlı tasarruf özgürlüğünün aileyi ve kamu düzenini koruma amacıyla birçok bakımdan sınırlandırılmış olması da bu alanı özel hukuk-kamu hukuku karması, yani karma karakterli bir hukuk alanı getirmektedir.

Kararda göze çarpan bir diğer özellik, Federal Mahkemenin ilke defa ölümüne bağlı tasarrufun unsurlarına yer vermesidir⁴.

Karara konu olayın özü ise, kök vasiyetnameyi geri alan vasiyetin ortadan kaldırılması halinde (geri almanın da geri alınması) kök vasiyetin tekrar canlanıp canlanmayacağı, hüküm ifade edip etmeyeceği ile ilgilidir. Somut olayda gerek davacı C, gerek davalılar 7 Kasım 2008 tarihli kök vasiyetten, 17 Mart 2010 ve 27 Haziran 2010 tarihli vasiyetnamelerle dönüldüğü, söz konusu vasiyetin geri alındığında fikir birliği içindedirler. Ancak Bayan C, geri alma vasiyetinin yok edilmesi ile kök vasiyetin tekrar canlandırılması yönünde bir irade ortaya konulduğunu savunurken, davalılar böyle bir iradeden bahsedilemeyeceğini iddia etmişlerdir.

Kararda öncelikle ölümüne bağlı tasarrufun yapısına yer verilmiştir. Bu konuda hâkim fikirden hareketle, ölümüne bağlı tasarrufların diğer tüm hukuki işlemlerde olduğu gibi iki unsurdan oluştuğu; bunların hukuki işlemin unsurları ve bu unsurlara bağlanan hukuki sonuçlar olduğu belirtilmiştir. Ölümüne bağlı hukuki işlemlerde unsurun “irade açıklaması” olduğu ve söz konusu irade açıklamasının yöneltmesinin gerekli olmadığı belirtilmiştir. Ölümüne bağlı hukuki işlemde işlem iradesinin “vasiyet iradesi” olarak isimlendirildiği, bu iradenin kişinin iç dünyasında oluşumundan sonra iradenin beyan edildiği, dışa aksettirildiği; vasiyetnamelerde söz konusu dış dünyaya aksettirmenin şekil şartlarının olduğu hususları kararda yer verilen diğer hususlardır.

Hukuki sonuçlar ise, ölümüne bağlı hukuki işlemi gerçekleştiren kişinin ölümünden sonra doğmaktadır. Böyle bir hukuki işlem sebebiyle hukuki yükümlülükler de en erken, işlemi gerçekleştiren kişinin ölümü ile hukuk dünyasında belirlemektedir. Kişi ölümünden önce geri almaya ilişkin vasiyetini

⁴ Dal Molin-Kränzlin, successio 2019, 53.

yok ettiğinden, geri almaya yönelik vasiyetnamesinin hüküm ve sonuç doğurma kabiliyeti söz konusu değildir.

Geri alma geçersiz olduğunda önceki vasiyetnamenin tekrar canlanıp canlanmayacağı soruna da kararda cevap aranmıştır.

Karardan yapılabilecek bir diğer tespit, Federal Mahkemenin buna benzer bir olay vesilesi ile daha önceki yıllarda vermiş olduğu içtihadını (BGE 108 II 405) yenilemesidir. Bu içtihadında da Mahkeme, miras bırakanın vasiyetnamesinden, ölümüne kadar her hangi bir gerekçe göstermeksizin serbestçe dönebileceği vurgulamakta idi. Bu hakkın gerekçesi olarak vasiyetnamede beliren irade açıklamasının tek taraflı olduğu ve yöneltmesinin gerekli olmadığı gösterilmiştir. İşte bu özelliği, yani bu işlemde korunmaya değer bir üçüncü kişi onun ölümüne bağlı tasarrufta bulunan tarafa duyduğu bir güven bulunmaması sebebiyledir ki, hukuki işlemi miras bırakan ölümüne kadar serbestçe geri alabilmek imkânına sahiptir.

Bu ilkelere temas eden Federal Mahkeme ölümüne bağlı hukuki işlemin geri alınmasına dair ilkeleri ise şu şekilde belirlemektedir:

Öncelikle ölümüne bağlı kök tasarrufu gerçekleştiren kişide “geri alma” iradesinin (animus revocandi) bulunmasına vurgu yapılmıştır. Zira bir hukuki işlemin geri alınabilmesi için öncelikle kişinin iç dünyasında bir işlem iradesinin belirlenmesi ve bu iradenin daha sonra dış dünyaya tezahürü aranmıştır. İradenin dış dünyaya tezahürü ise hukuki işlem şekil şartına bağlanmış ise bu şekle uygun olarak yapılması ile vuku bulur. Ölümüne bağlı tasarruflarda aranan şekil, ispat şartı olmayıp; geçerlik şartıdır. Dolayısıyla kanunda belirlenen şekil şartına uygun olmayan bir hukuki işlemin geçerliliğinden bahsedilemez. Somut uyuşmazlıkta da nasıl ki vasiyetnamenin meydana gelebilmesi için sıkı şekil şartlarına uyulması gerekiyorsa, vasiyeti geri alan hukuki işlemin de yine ölümüne bağlı hukuki işlemlerin geçerliliği için gerekli olan şartlara uygun olarak ortaya konulması gereklidir. Yasa koyucu bununla birlikte önceki ölümüne bağlı tasarrufun ortadan kaldırılabilmesine yönelik iki istisnai imkânı yer vermiştir: Bunlar, önceki vasiyetnamenin geri dönme amacıyla yırtılması ve yok edilmesi (ZGB Art. 510) ve sonraki tarihli bir sağılar arası işlemle vasiyetname içeriği ile bağdaşmayan bir hukuki işlemin yapılmasıdır (ZGB Art. 511/II). Örneğin, vasiyetname ile komşusuna bıraktığı bisikletini, miras bırakanın sağılığında iken yeğenine bağışladığı bir durumda vasiyetnamesini şekil şartına uymaksızın geri aldığı kabul edilmektedir. Bunların dışında dönülmüş bir vasiyet tekrar canlandırılmak isteniyorsa bu hukuki işlemin

ölüme bağlı tasarruflar için öngörülen şekil şartına uygun olarak yapılması gerekmektedir.

Yukarıda da kısaca ifade edildiği gibi, Federal Mahkeme yeni bir karar verilmesi amacıyla daha önce istinaf mahkemesinin vermiş olduğu kararı bozmuş ve yerel mahkemeye dosyayı göndermiştir.

IV. KARARIN HUKUKUMUZ AÇISINDAN İRDELENMESİ

Öncelikle belirtmek gerekir ki, Türk-İsviçre hukukunda kök vasiyetnamenin geri alınmasını öngören vasiyetin de geri alınması halinde kök vasiyetin hukuki durumunu düzenleyen açık bir hüküm bulunmamaktadır⁵. Hâlbuki Alman (BGB § 2257⁶) ve İtalyan hukuk düzeninde (Art. 681 CCit⁷) konu açıkça düzenlenmiştir. Türk-İsviçre kanun koyucusu bu halde kök vasiyetnamenin hüküm ifade edip etmeyeceği yolundaki yorumu ve kararı hâkime bırakmıştır⁸. Hâkim önüne gelen her bir olayda, somut olayın hal ve şartlarına bakarak bir karar vermek durumundadır. Tabiidir ki geri almayı da geri alan irade açıklamasının ölüme bağlı tasarruflar için öngörülen şekle uygun olarak yapılması zorunluluğu bulunmaktadır. Geri almayı da geri alan bir tasarruf yapılmakla birlikte kök vasiyetin durumu hakkında herhangi bir açıklamaya yer verilmemiş ise bu durum vasiyetnamelerin yorumlanmasına dair ilke ve esaslar çerçevesinde çözüme kavuşturulur. Bununla birlikte geri almanın da geri alınmasına dair irade geçerli bir biçimde ortaya konulmamış

⁵ Hrubesch-Millaue, S./Bosshardt, M., Widerruf des Widerrufs einer letztwilligen Verfügung, in: Der Mensch als Mass, Festschrift für Peter Breitschid, Zürich 2019, s. 359 vd., 361.

⁶ “Wird der durch Testament erfolgte Widerruf einer letztwilligen Verfügung widerrufen, so ist im Zweifel die Verfügung wirksam, wie wenn sie nicht widerrufen worden wäre”, Ölüme bağlı tasarrufun geri alınması da vasiyetname ile geri alınıyorsa, şüphe halinde söz konusu (kök) ölüme bağlı tasarruf hiç geri alınmamış gibi geçerli hale gelir”.

⁷ “(1)La revocazione totale o parziale di un testamento [680 c.c.] può essere a sua volta revocata sempre con le forme stabilite dall’articolo precedente. (2) In tal caso rivivono le disposizioni revocate, Bir vasiyetnamenin Art. 680 hükmünde öngörülen şekle uygun olarak tamamen ya da kısmen geri alınması mümkündür. Böyle bir durumda geri alınan vasiyetname yeniden hüküm ifade eder”.

⁸ Konu ile ilgili Türk hukuku bakımından yeni bir çalışma için bkz., Kartal, D. B., Vasiyetnamenin Geri Alınması, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD) 2018, Y. 9, S. 34, s. 317 vd.. Yazara göre vasiyetnamenin geri alınması “kanunun öngördüğü biçimde gerçekleştirilecek gerek tek taraflı gerekse iki taraflı ölüme bağlı veya sağlar arası tasarruflar ile mevcut bir vasiyetnamenin hüküm doğurmasının engellenmesini ifade” etmektedir. Vasiyetnamenin geri alınmasına yönelik vasiyetnamenin de geri alınmasına yönelik bir başka çalışma için bkz., Kahraman, Z., Önceki Vasiyetnamenin Geri Alınması Beyanı İçeren İkinci Vasiyetnamenin Sonradan Üçüncü Bir Vasiyetname İle Geri Alınması, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, C. II, Y. 2015, s. 945 vd..

ise geri alma da yoktur⁹.

Somut olayda kök vasiyetin geri alınmasına dair orijinal vasiyetname bulunmamakta bunun yerine yalnızca bunların fotokopisi kök vasiyetin yanında yer almaktadır. Kök vasiyette değişiklik öngören ve dolayısıyla kök vasiyeti geri almaya yönelik sonraki tarihli (17 Mart 2010 ve 27 Haziran 2010) orijinal vasiyetnameler imha edilmiştir. Hem davalılar hem de davacı yok edilen bu dönme vasiyetnamelerinin, vasiyetten dönmeden dönülmesi olduğunda hem fikirdirler. Ancak bunun 7 Kasım 2008 tarihli kök vasiyet bakımından ne anlam ifade ettiğinde karşı karşıya gelmektedirler. Zira vasiyetnameler en erken miras bırakanın ölüm anında hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadırlar. Miras bırakan dönmeye ilişkin beyanını sağlığında iken, yani vasiyetname hüküm ve sonuç doğurmadan evvel, vasiyetnameyi yırtmak suretiyle geri almıştır. Dolayısıyla ölüm anında bir geri almaya yönelik bir beyan bulunmamakta; yalnızca kök vasiyetname bulunmaktadır.

Konu Federal Mahkemenin önüne iki kez getirilmiştir. İlk kez konu geldiğinde, 17 Mart 2010 tarihli vasiyetnamenin 7. Bendinde, bu tasarruf daha önce yapılmış bulunan tüm vasiyetnamelerin yerine geçecektir ifadesinin ne anlama geldiği sorusunun cevabı aranmıştır. Bu sorunun cevabı olarak, yeni tarihli vasiyetnamenin daha önceki tüm ölüme bağlı tasarrufları kaldırdığı, onları geri aldığı sonucuna varılmıştır. Dosya ikinci kez Federal Mahkemenin önüne geldiğinde ise, tüm ölüme bağlı tasarruflarını geri alan vasiyetnamenin yok edilmesinin anlamı üzerinde durulmuştur. İlk derece mahkemesi sırf bu yok etme fiili ile önceki ölüme bağlı tasarrufun canlanmayacağına hükmetmiştir¹⁰. Türk hukukunda da hâkim görüş bu yöndedir¹¹. Böyle bir durumda son

⁹ Geri almanın geri alınmasının şartları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Hrubesch-Millauer/Bosshardt, 362. Yazarlar bu konuda özellikle ölüme bağlı tasarruflar için öngörülen şekil şartına uygunluğa ve ehliyete dikkat çekmektedir.

¹⁰ Benzer yönde bir başka kararı için bkz., BGE 91 II 264 vd., 273.

¹¹ Kahraman, 951, Böyle bir durumda “ilk vasiyetnamenin kendiliğinden yürürlüğe girdiği kabul edilemez; öncelikle, miras bırakanın son arzularının yani son vasiyetnamenin yorumlanarak bu sonuca varılıp varılmayacağı araştırılması gerekir”. Konuya dair Yargıtay’ın vermiş olduğu iki karar dikkat çekicidir: Kararlardan ilkinde (Yarg. 2.HD. T. 18.3.2003, E. 2003/601, K. 2003/3742; Yarg. 2.HD. T.12.7.1999, E. 1999/6001, K. 1999/8246) miras bırakanın ikinci bir vasiyetname ile ilk vasiyetini geri almasından sonra, üçüncü bir vasiyetname ile ikinci vasiyetini de geri alması durumunda, ilk vasiyetnamenin yürürlüğe girmeyeceğini, miras bırakanın “mirasın tamamen yasal mirasçılık ile ilgili kurallara tâbi olması iradesine dönmüş” olduğunu kabul etmiştir. Diğer kararda ise (Yarg. 2.HD T.12.07.1999, E.1999/6001, K. 1999/8246), “Daha önce yapılan vasiyet tasarrufuyla bağdaşmayan ikinci vasiyet tasarrufunun birincisini hükümsüz kılacağı; ikinci vasiyetten yararlanan eşin boşanma sebebiyle bu vasiyetten elde ettiği hakları yitirmesi, aksî miras bırakanın açık iradesinden anlaşılmadıkça, birinci vasiyetin geri alınmış olduğu gerçeğini

vasiyetnamenin incelenerek bir sonuca ulaşılması gerekmektedir. Buradan da sağlıklı bir sonuç elde edilemez ise, son çare olarak miras bırakanın kanuni intikal kurallarına bağlı kalmak istediği kabul edilmelidir¹².

V. KARARIN ELEŞTİRİSİ

Kararda anlaşılması zor bazı yönlerin bulunduğu açıktır. Öncelikle geri almaya yönelik beyanları içeren belgenin bir fotokopiden ibaret olduğu dikkate alındığında bunun hukuk âleminde ifade ettiği anlamın tartışılması gerekmektedir. Fotokopinin bulunması, bir de bu belgenin aslının olmasını zorunlu olarak gerektirmektedir. Kök vasiyetten dönmeyi öngören ikinci vasiyetnamenin aslı ya bizzat vasiyeti düzenleyen tarafından ya da üçüncü kişiler tarafından yok edilmiş; ya da kaza sonucu yok olmuştur. Bu durumda fotokopiler ancak vasiyeti düzenleyen son arzularının içeriğinin aynen ve tamamen tespitine imkân veren belge mahiyetinde görülmek gerekir. Federal Mahkeme, dönmeye ilişkin vasiyetnamenin, bizzat vasiyeti düzenleyen tarafından yok edildiği yönündeki yoruma katılmıştır. Nitekim hem davacı, hem de davalılar bu konuda aynı görüştedirler. Dönmeye ilişkin vasiyetnamenin yaşam birlikteliği yaptığı C tarafından yok edildiği ispatlansa idi, bu durum C için bir mirastan yoksunluk sebebi oluşturacak; C hiçbir şekilde terekeden bir şey alamayacaktı. Davalıların dönmeye ilişkin vasiyeti yok etmeleri için makul bir gerekçe bulunmamaktadır. Verilen karar ile bir yandan C'nin mirastan yoksunluğu sonucuna gidilmemiş; diğer yandan kök vasiyetteki 10 milyon İsviçre Frangı tutarındaki vasiyeti yerine getirmekten, davalılar kurtulmuşlardır. Karar ile bir bakıma miras bırakanın yok ettiği ileri sürülen ve kök vasiyetten dönmeyi içeren ikinci vasiyetname içeriğinin de yerine getirilmesine imkân yoktur. Zira miras bırakan bu arzusundan da vasiyetnameyi yırtmak suretiyle dönmüştür. Sonuçta C ne kök vasiyetnamede öngörülen meblağa ne de kök vasiyetten dönüp beş yıllık süre ile kendisine 15.000 Frank verilmesini öngören vasiyetteki meblağa kavuşmamış; elleri boş dönmüştür¹³.

değiştirmeyeceği ve ilk vasiyetnameyi geçerli hale getirmeyeceği sonucuna varmıştır (Kahraman, 959'dan naklen).

¹² Görüş ve değerlendirmeler için bkz., Kahraman, 955 vd..

¹³ Belki de mahkeme, yoksunluğun ispatının güçlüğü karşısında böyle bir formül ile dönmeye ilişkin vasiyetnameyi yok ettiğine inandığı C'nin, davalıların bunu ispatlayamaması karşısında, adaleti bu şekilde gerçekleştirmiştir. Gerçekten de hayatta öyle bazı olaylarla karşılaşılır ki, olaydan gelen kötü kokular, ispat zorlukları sebebiyle mahkeme kararlarında başkaca hukuki kılıflar altında gizlenebilmektedir. Yine hukuk kuralları adaleti gerçekleştirmek içindir; yoksa sırf uygulanmış olmak için uygulanmazlar.

SONUÇ

Bu karar bize, ölüme bağlı tasarrufların geri alınmasına yönelik irade açıklamalarının herhangi bir yoruma ve dolayısıyla karışıklığa meydan verilmeksizin yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Geri almayı öngören vasiyet geri alınıyor ise bu durumda kök vasiyetnamenin geçerli olarak kalması isteniyorsa bunun açıkça belirtilmesi gereklidir. Zira sahte vasiyetnamelerin üretilmesinin son derece kolaylaştığı günümüzde, en ufak bir şüphe halinde dahi vasiyetnamenin iptaline karar verilebildiği görülmektedir. İncelenen karara konu olan olayda da miras bırakanın son günlerini birlikte geçirdiği yaşam arkadaşı (Lebenspartner) açmış olduğu davadan eline bir şey geçmemiştir. Ölüm anına kadar miras bırakanın yaşadığı ikircikli halleri ve bunun ölüme bağlı tasarruflarına yansımalarının tipik örneğinde karar, Federal Mahkemenin adaleti gerçekleştirme çabası bakımından oldukça önemlidir.